

894
174
Cen 000
935
174
Rocznik sześćdziesiąty dziewiąty.

Urzędowy Oređownik Kościelny dla diecezji chełmińskiej.

Nr. 1.

Poniedziałek, 25-go stycznia

1925.

Treść:

1. Akt poświęcenia całego rodu ludzkiego Najśw. Sercu Jezusowemu.
2. Pontificia Commissio ad Codicis canones anthentice interpretandos.
3. Dokument o utworzeniu nowej stacji duszpasterskiej w Kasparusie.
4. Dekret dotyczący przyłączenia wsi Mszanowo i części miasta Nowemiasto „Małe Bacałtowo” z Kurzętnika do Nowogomiasta tudzież przyłączenie Dworu Kurzętnik i gospodarstwa p. Krzemienieckiego wzgl. następców z parafji Nowemiasto do parafji Kurzętnik.
5. Kolekta na budowę Kościoła w Suminie.
6. Egzamin pro cura 1926.
7. Dotyczy urzędowej korespondencji.
8. Obchód święta Matki Boskiej Gromniczej.
9. Opłaty stemplowe od podań urzędowych.
10. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświe-
- cenia Publicznego z d. 10. 12. 1925 w sprawie kwalifikacji zawodowych duchownych.
11. Regulamin duszpasterstwa wojskowego w wojsku polskim.
12. W sprawie języka urzędowego w pieczęciach gmin kościelnych.
13. Dotyczy remontów budynków kościelnych i parafjalnych nie uprzedziwszy patronu o zamierzonych remontach.
14. Komitet Stowarzyszenia św. Bonifacego i Wojciecha składa rachunek z ofiar na rzecz tegoż Stowarzyszenia złożonych.
15. Ostrzeżenie kobiet i dziewcząt wybierających się w celach zarobkowych do Warszawy.
16. Tematy przeznaczone na kongregacje dekanalne.
17. Bierzmowania w 1925 r.
18. Personalia.

1. Akt poświęcenia całego rodu ludzkiego Najświętszemu Sercu Jezusowemu.

Św. kongregacja Obrzędów ogłosiła w Acta Apostolicae Sedis z dnia 5 listopada 1925 nr. 5 autentyczne teksty aktu poświęcenia całego rodu ludzkiego Najświętszemu Sercu Jezusowemu w kilku językach. Akt ten w języku polskim ogłoszony w Acta Apostolicae Sedis brzmi jak następuje:

(Versio Polonica).

Akt poświęcenia całego rodu ludzkiego Najświętszemu Sercu Jezusowemu.

O Jezu Najśłodszy. Odkupicielu rodzaju ludzkiego, wejrzyj na nas korzących się u stóp ołtarza Twego. Twoją jesteśmy własnością i do Ciebie należeć chcemy; oto dzisiaj każdy z nas oddaje się dobrowolnie Najświętszemu Sercu Twemu, aby jeszcze ściślej zjednoczyć się z

Tobą. Wielu nie zna Ciebie wcale; wielu odwróciło się od Ciebie, wzgardziwszy przykazaniami Twemi. Zlituj się nad jednymi i drugimi, o Jezu Najłaskawszy, i pociągnij wszystkich do Świętego Serca Twego. Królem bądź nam o Panie, nie tylko wiernym, którzy nigdy nie odstąpili od Ciebie, ale i synom marnotrawnym, którzy Cie opuścili. Spraw, aby do domu rodzicielskiego wrócili co prędzej i nie zginęli z nędzy i głodu. Króluj tym, których albo błędne mniemanie uwiódł, albo niezgoda oddzieli, przywiedź ich do przystani prawdy i jedności wiary, aby rychło nastała jedna owczarnia i jeden pasterz. Królem bądź tych wszystkich, którzy jeszcze błakają się w ciemnościach pogaństwa lub islamizmu, i racz ich przywieść do światła i królestwa Bożego. Wejrzyj wreszcie okiem miłosierdzia Swego na synów tego narodu, który był niegdyś narodem szczególnie umiłowanym. Niechaj spłynie i na nich, jako zdroj

odkupienia i życia, ta Krew, którą oni niegdyś wzywali na siebie. Zachowaj Kościół Swoj, o Panie, i użyż mu bezpiecznej wolności. Użyż wszystkim narodom spokoju i ładu. Spraw, aby ze wszystkiej ziemi od końca do końca, jeden brzmiał głos: Chwała bądź Bożemu Sercu, przez które nam stało się zbawienie; Jemu cześć i chwała na wieki, Amen.

Ogłaszamy akt ten w polskim języku jeszcze raz, dla błędnego przedruku tej modlitwy w nr. 7 Orędownika 1925. Do dzisiejszego numeru załącza się odbitkę aktu poświęcenia całego rodu ludzkiego Najw. Sercu Jezusowemu w polskim i niemieckim języku, którą należy wkleić w rytuał.

2.

Pontificia Commissio Ad Codicis Canones Authentice Interpretandos.

Responsa ad proposita dubia.

De Missa in matrimoniis mixtis.

- D. — An canone 1102 § 2 in matrimoniis mixtis, praeter Missam pro sponsis, prohibeatur etiam alia Missa, licet privata.
- R. — Affirmative, si haec Missa ex rerum adjunctis haberi possit uti complementum caeremoniae matrimonialis.

De sepultura ecclesiastica.

- D. — An vi canonis 1240 § 1, 5° ecclesiastica sepultura priventur qui mandaverint suum corpus cremationi tradi et in hac voluntate permanserint usque ad mortem, etiamsi crematio ad normam canonis 1203 § 2 non sequatur.
- R. Affirmative.

De reservatione casuum.

- D. — 1°. Utrum quaevis reservatio de qua can. 900, sit tantum ratione peccati an etiam ratione censurae.
- 2° Utrum canon 900 agat de reservatione casuum ab Ordinariis tantum an etiam a Sancta Sede statuta.
- R. — Ad 1. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad 2. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Datum Romae, die 10 novembris 1925.

P. CAR. GASPARRI, Praeses.
JOSEPH BRUNO, Secretarius.

3.

Dokument.

Utworzenie nowej stacji duszpasterskiej w Kasparusie, powiat starogardzki.

Od roku 1914, kiedy za staraniem ks. proboszcza Karpińskiego w Osieku zakupiono rolę w Kasparusie w obszarze 16, 98, 40 ha, przygotowano utworzenie tam nowej stacji duszpasterskiej. Wybudowano dzięki zabiegom komitetu i ofiarności ludu plebanję mieszczącą obszerną salę na odprawienie nabożeństwa. Spełniając życzenia tamtejszej ludności tworzymy niniejszem w Kasparusie samodzielną stację duszpasterską, do której włączamy następujące miejscowości:

1. Kasparus,
2. Suchobrzeznice,
3. Pieczyska,
4. Błędno,
5. Leśnictwa Szlage i Żorawki,
6. Szlaga młyn.

Dotychczasowemu zarządowi komitetu przyznajemy prawo przedstawicielstwa administracyjnego nowo utworzonej gminy kościelnej.

Pelplin, dnia 12 stycznia 1926 r.

4.

Dekret

dotyczący przyłączenia wsi „Mszanowa“ i części miasta Nowemiasto n. Dr. „Małe Pacołtowo“ z parafji Kurzętnik do parafji Nowemiasto n. Dr., tudzież przyłączenie „Dworca Kurzętnik“ i gospodarstwa p. Krzemienińskiego wzgl. następców z parafji Nowemiasto n. Dr. do parafji Kurzętnik.

Wieś Mszanowo jest 5 km. oddalona od kościoła w Kurzętniku; od kościoła w Nowemiście tylko ca. 2 km. Droga pólna i szosa z Mszanowa do Kurzętnika prowadzi przez Nowemiasto.

Małe Pacółtowo należy politycznie do Nowogomiasta: granicą jest most nad Drwęcą, odległość od kościoła w Kurzętniku ca. 2½ km.

„Dworzec Kurzętnik“ i gospodarstwo pana Krzemieniewskiego należą politycznie do Kurzętnika. Dzieli je tylko most betonowy nad Drwęcą od Kurzętnika.

Celem udogodnienia duszpasterstwa z powodu łatwiejszej i bliższej komunikacji wyłączam niniejszem po wysłuchaniu wszystkich, których stosownie do can. 1428 k. pr. kan. wysłuchać należy.

1. Mieszkańców katolickich ze wsi Mszanowo i Małego Pacółtowa z dotychczasowego związku z parafią w Kurzętniku a przyłączam do parafii w Nowemmieście n. Dr.

2. mieszkańców katolickich z „Dworca Kurzętnik“ i z gospodarstwa pana Krzemieniewskiego wzgl. następnych właścicieli z dotychczasowego związku z parafią w Nowemmieście nr Dr. a przyłączam do parafii w Kurzętniku.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dnia 1-go stycznia 1926 r.

Pelplin, dnia 24 grudnia 1925 r.

Biskup Chełmiński

† Augustyn.

5.

Kolekta na budowę kościoła w Suminie.

W wsi Sumin oddalonej 10 km. od Starogardu założono w r. 1923 nową stację duszpasterską, zakupiono osadę i urządzono nabożeństwo tymczasem w dzierżawionej salce oberży, daleko nie wystarczającej dla nowej gminy kościelnej. Uboga ludność mimo wielkiej ofiarności nie jest w stanie pokryć koszty nowej kaplicy koniecznej tam potrzebnej. Dla tego zwracamy się do ofiarności całej diecezji rozporządzając kolektę na budowę nowego kościoła w Suminie we wszystkich kościołach parafialnych i filjalnych i we wszystkich kaplicach na niedzielę czwartą postu — 14 marca r. b. —

Ww. Księża proboszczowie i rządcy parafii zechcą powyższą kolektę ogłosić w niedzielę,

7-go marca r. b. i gorąco polecić i składkę kolekty natychmiast do ks. ks. dziekanów odeśłać, którzy je nadesłają do kasy biskupiej.

Pelplin, dnia 12 stycznia 1926 r.

6.

Examen pro cura 1926.

I. Terminus.

1. A—M incl.	5. Maii	} hora 8. in aula
2. N—Z	19. „	

II. Terminus.

1. A—M incl.	13. Octobris	} hora 8 in aula
2. N—Z	20. „	

Materia examinis.

1. Ex theologia dogmatica: De creatione et redemptione.
2. Ex theologia morali: Tractatus de iustitia.
3. Ex Iure Canonico: De clericis can. 108—486
De Ordine can. 948—1011
De matrim. can. 1012—1143.
4. Ex Scriptura Sacra: Epistola ad Romanos cc. 1—11 incl.
5. Ex historia eccl.: A primordiis Eccl. usque ad annum 719.
6. Ex theologia pastoralis: De sacramentis Baptismi, Poenitentiae, Extremae Unctionis et de rubricis Missalis et Ritualis.

Presbyteri, quorum iurisdictio hoc anno expirat, quatuor saltem hebdomadibus ante terminum supra constitutum Vicariatui Generali in scriptis nomen dabunt et instrumentum iurisdictionis transmittent.

Pelplini, die 16. Januarii 1926.

7.

W załatwieniu korespondencji urzędowej księży nie zawsze przestrzegają terminu wyznaczonego im przez władzę duchowną a często nie tłumaczą się nawet, czemu referatu nie nadesłali. Stąd ponaglenie do księży a nawet ponaglenie za pobraniem kary. W ostatnim czasie zdarzyło się, że jeden i drugi listów z pobraniem kary nie przyjął i listy te wróciły do kasy naszej. Nie przyjmowanie listów urzędowych z pobraniem kary uważać musimy za akt nieposłuszeństwa. Nieposłusz-

nych księży czekają kary wymienione w c. 2331. W przyszłości będziemy od tych księży, którzy w terminie wyznaczonym bez wyjaśnienia się sprawy nie załatwią, wysłali z reguły ponaglenia z pobraniem kary.

Pelplin, dnia 4 stycznia 1926 r.

8.

Obchód święta Matki Boskiej Gromnicznej.

Uroczystość Matki Boskiej Gromnicznej nie jest według can. 1247 świętem de praecepto. Ale ponieważ święto Matki Boskiej dnia 2 lutego jest według ustawy z dnia 18 marca 1925 świętem państwowym, dla tego należy, zapowiadając nabożeństwo na dzień 2 lutego zachęcić wiernych, aby brali udział w nabożeństwie, chociaż dla wiernych nie ma obowiązku słuchania mszy św. Nabożeństwo należy urządzić o późniejszej godzinie i wedle przepisów kościelnych.

Pelplin, dnia 21 stycznia 1926 r.

9.

W myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 kwietnia 1923 nr. 44/23 poz. 298 są wolne od opłat stemplowych kościoły i gminy wyznaniowe.

Ustęp odnośny brzmi:

Od opłat unormowanych w dziale i przepisów niniejszych są zwolnione.

1. Państwo Polskie oraz polskie zakłady państwowe będące odrębnymi osobami prawnymi;
2. związki samorządne, mające siedzibę na obszarze Rzeczypospolitej;
3. kościoły i gminy wyznaniowe przez Państwo Polskie uznane;
4. fundacje zakłady i zrzeszenia, prawnie istniejące, jeżeli siedziba tych instytucji znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej a za cel mają wyłącznie działalność dobroczynną albo naukową, oświatową, kulturalną lub religijną; uwolnienie dotyczy również podań o legalizację.
5. osoby, które do podania załączyły świadectwo ubóstwa, jeśli urząd, do którego

podanie wpłynęło, uznał złożone świadectwo za dostateczne.

10.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 grudnia 1925 r.

w sprawie kwalifikacji zawodowych duchownych rzymsko-katolickich do nauczania religii w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 września 1924 r. (Dz. U. R. P. nr. 92 poz. 864), oraz art. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1925 r. o zatwierdzeniu układu ze Stolicą Apostolską, określającego stosunek Państwa do Kościoła Rzymsko-Katolickiego (Dz. U. R. P. nr 47 poz. 324) zarządza się co następuje:

§ 1. Zgodnie z art. XIII konkordatu zawartego pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską (Dz. U. R. P. z 1925 r. nr. 72 poz. 501) kwalifikację zawodową do nauczania religii rzymsko-katolickiej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych stanowi dla duchownych rzymsko-katolickich:

- a) świadectwo ukończenia studjów na wydziale teologii katolickiej ze stopniem naukowym lub bez stopnia naukowego w uniwersytetach i zakładach teologicznych w Polsce i zagranicą;
- b) świadectwo ukończenia studjów teologicznych w diecezjalnych seminarjach duchownych (art. XIII konkordatu).

§ 2. Do udzielania nauki religii potrzebuje duchowny rzymsko-katolicki oprócz kwalifikacji zawodowych jeszcze misji kanonicznej, udzielonej mu od właściwego biskupa.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z tym dniem traci

moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. nr. 36, poz. 246).

Minister Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz.
St. Grabski.

11.
**Regulamin Duszpasterstwa Wojskowego
w Wojsku Polskiem**

(w myśl art. V. i VII. Konkordatu z dnia 10 lutego 1925 r.)

(Regulamin ten został pacyjety przez generalną konferencję Biskupów polskich d. 26—29. maja 1925 r. w Warszawie).

I. Zarys organizacji.

§ 1. Na czele duszpasterstwa kat. wojskowego armji i marynarki wojennej Rzeczypospolitej stoi Biskup Polowy.

§ 2. W myśl przepisów prawa kanonicznego i odnośnych rozkazów ministra Spraw Wojskowych, Kurja Biskupia jest organem wykonawczym dla zarządzeń Biskupa Polowego.

§ 3. Przy Polowej Kurji Biskupiej istnieje Sąd Biskupi.

§ 4. Drugą instancją w zakresie wojskowo-duchownego sądownictwa jest Sąd Metropolitalny Warszawski.

§ 5. Biskup ma prawo mianowania Wika-rjuszów Generalnych.

§ 6. Kierownikami służby duszpasterskiej na terenie okręgów korpusowych są dziekani, wyznaczeni przez Biskupa Polowego.

§ 7. Zakres działania dziekanów okręgów korpusowych określa instrukcja Biskupa Polowego.

§ 8. Pod względem opieki duszpasterskiej cały obszar Rzeczypospolitej podzielony zostaje przez Biskupa Polowego na parafie wojskowe, na czele których są kapelani wojskowi, posiadający w myśl art. XII konkordatu uprawnienia proboszczowskie.

§ 9. Pod względem przynależności osobowej parafie wojskową stanowią następujące osoby, posiadające przynależność do oddziałów, zakładów i formacji, powierzonej pieczy duszpasterskiej odnośnego kapelana wojskowego:

1. Wszyscy szeregowi tak wojsk lądowych,

jak i marynarki wojennej: a) wojska stałego (z chwilą zaliczenia w stan wyżywienia), b) nadterminowi t. z. pozostawieni nadterminowo w szeregach, c) podoficerowie zawodowi, d) majstrowie wojskowi w obozach warownych zamkniętych i orkiestranci.

2. Wszyscy oficerowie wojsk lądowych i marynarki wojennej: a) zawodowi, b) rezerwowi w służbie czynnej.

3. Duchowni wojskowi: a) zawodowi, b) rezerwowi w służbie czynnej.

4. Wychowankowie: a) szkół wojskowych, b) korpusów kadeckich, c) ochron wojskowych w zamkniętych obozach warownych, d) uczniowie orkiestr wojskowych.

5. Szeregowi i oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia wojsk lądowych i marynarki wojennej z chwilą mobilizacji.

6. Inwalidzi wojenni, emeryci wojskowi i weterani powstań, będący w szpitalach wojskowych.

7. Emeryci wojenni, o ile są w służbi czynnej.

8. Sanitarjusze i sanitariuszki, pełniący służbę w szpitalach i instytucjach sanitarnych wojska.

9. Jeńcy wojenni, więźniowie i internowani wojenni.

10. Robotnicy i woźnice pociągów do świadczeń wojskowych w czasie działań wojennych i znajdujący się poza swoją parafią.

11. Urzędnicy wojskowych szpitali, więzień, szkół i twierdz.

12. Rodziny oficerów i szeregowych, służących zawodowo w wojsku: a) żona, b) dzieci niepełnoletnie, zamieszkałe z rodzinami.

II. Jurysdykcja duchowieństwa wojskowego.

§ 10. Biskup Polowy wykonuje jurysdykcję duchowną w stosunku do kapelanów, osób wojskowych i ich rodzin wyznania katolickiego, wszystkich obrządków całej armji i marynarki wojennej Rzeczypospolitej w zakresie przyznanych mu uprawnień przez Stolicę Apostolską.

§ 11. Chrztu św. udziela kapelan wojskowy jedynie dziecku, którego ojciec lub matka należą do jego parafii wojskowej.

§ 12. Sakrament Pokuty i Ciała Pańskiego administruje kapelan wojskowy w stosunku do wszystkich osób wojskowych.

§ 13. W zakresie administrowania Sakramentu małżeństwa kapelan wojskowy, który posiada jurysdykcję proboszczowską: a) głosi zapowiedzi osób wojskowych i ich rodzin, **powierzonych jego pieczy duchowej**; b) ważnie (valide) udziela ślubu wszystkim osobom wojskowym i ich rodzinom, względem których posiada prawa proboszczowskie; c) udziela delegacji dla ważnego pobłogosławienia związku małżeńskiego osób wojskowych i ich rodzin, przynależnych do jego parafii wojskowej.

U w a g a. Jurysdykcja, przyznana kapelanom wojskowym, nie znosi jurysdykcji właściwych proboszczów, co do ważności błogosławieństwa związków małżeńskich.

§ 14. Obrzędy pogrzebowe **wojskowych** spełnia odnośny kapelan wojskowy.

§ 15. Funkcje religijne kapelan wojskowy spełnia w kościele garnizonowym lub w braku takowego w innym kościele, po uprzednim porozumieniu się z jego rektorem.

§ 16. Do obowiązków kapelana wojskowego, pełniącego opiekę religijną w odnośnej parafii wojskowej, należy oświecanie religijne swoich parafian, a w szczególności szeregów i młodocianych.

III. Duszpasterstwo obrządku grecko-katol.

§ 17. Fachowym doradcą Biskupa Polowego, w zakresie spraw liturgicznych dla obrządku wschodniego, jest dziekan grecko-katolicki przy Polowej Kurji Biskupiej.

§ 18. Osoby wojskowe i ich rodziny obrządku grecko-katolickiego podlegają piece duszpasterskiej odnośnego kapelana grecko-katolickiego, który stoi na czele grecko-katolickiej parafii wojskowej, oznaczonej przez Biskupa Polowego.

IV. Prowadzenie ksiąg parafjalnych.

§ 19. Księża kapelani, w myśl can. 470, § 1 prowadzą księgi parafjalne podległych ich pieczy osób wojskowych i ich rodzin.

§ 20. Księża kapelani pełnią obowiązki urzędników stanu cywilnego w stosunku do osób wojskowych i ich rodzin, w myśl szczególnych przepisów, wydanych przez Kurję Polową.

§ 21. Księża kapelani administrują majątkiem kościelnym, w myśl przepisów prawa kan. Lib. III tyt. XXVII. i przepisów wojskowych.

V. Uzupełnienie kadr duchowieństwa wojskow.

§ 22. Na czas pokoju ilość kapelanów wojskowych ustala ustawa o etatach armji.

§ 23. Każda diecezja, na wniosek Biskupa Polowego, który w myśl art. VII. Konkordatu posiada prawo wyboru, **wyznaczy odnośny procent swych kapłanów do służby duszpasterskiej w armji.**

§ 24. Wyznaczeni kandydaci na kapelanów wojskowych winni posiadać następujące warunki: 1. obywatelstwo polskie; 2. wojskowe świadectwo lekarskie zdrowia i wytrzymałości fizycznej; 3. nieprzekroczony 35 rok życia; 4. przynajmniej trzy lata kapłaństwa; 5. dobrą opinię swego Ordynariusza (c. 117).

§ 25. Kapelanem zawodowym zostaje ten, kto po roku służby duszpasterskiej w wojsku otrzymał dobre kwalifikacje i został na wniosek Biskupa Polowego, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych Prezydentowi Rzeczypospolitej do przemianowania.

§ 26. Na czas wojenny ilość kapelanów wojskowych oznacza plan mobilizacyjny. Księża przewidziani do służby duszpasterskiej na wypadek mobilizacji, stanowią grupę kapelanów rezerwy; wszyscy inni należą do pospolitego ruszenia. Ordynariusz określa ze względu na dobro parafii tych księży, którzy w razie mobilizacji na stanowisku pozostać powinni.

§ 27. Na wniosek Biskupa Polowego, każdy Ordynariusz diecezjalny i przełożony zgromadzeń zakonnych wyznacza co dwa lata przypadającą na odnośną diecezję (wzgl. zakon) ilość

kapłanów, którzy w charakterze kapłanów rezerwy otrzymują przydział mobilizacyjny na wypadek wojny.

§ 28. Wyznaczeni do służby duszpasterskiej księża kapłani rezerwy winni odpowiadać warunkom, przewidzianym dla kapłanów na czas pokoju (§ 24).

§ 29. Kapłan rezerwy, który otrzymał przydział mobilizacyjny na wypadek wojny, nie może być bez zgody wojskowych, uzyskanej za pośrednictwem Polowej Kurji Biskupiej, wykreślony z ewidencji kapłanów rezerwy i zwolniony z obowiązków terminowego stawiennictwa na wypadek mobilizacji powszechnej, czy częściowej, w myśl rozkazów władz wojskowych.

§ 30. Z chwilą mobilizacji wszyscy kapłani rezerwy oraz duchowni katolicy, powołani do służby sanitarnej, przechodzą w myśl przepisów Stolicy Apostolskiej, pod wyłączną jurysdykcję Biskupa Polowego.

12.

Wojewoda Pomorski

L. dz. I. Wz. 798/25.

Toruń, dnia 22 grudnia 1925 r.

Do Generalnego Wikariatu diecezji

chełmińskiej

w Pelplinie.

W ślad za moim pismem z dnia 19 października 1925 r. I—492/25 Wz w sprawie języka urzędowego w pieczęciach gmin kościelnych zawiadamiam, że na moje zapytanie wyjaśniło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, iż umieszczane na dokumentach Zarządów kościelnych pieczęcie z napisem łacińskim są prawnie bez znaczenia i Zarządy kościelne winny zrozumieć, że na aktach w języku urzędowym spisanych, do których prawomocności potrzebna jest pieczęć, pieczęć ta powinna mieć napis w urzędowym języku, zatem w języku polskim, a zmienianie urzędowej nazwy miejscowości na dowolnie urobioną nazwę o brzmieniu łacińskim powodować może omyłki.

Wobec doniosłości prawnych przepisów podanych Generalnemu Wikariatowi w powyższym piśmie proszę na nie zwrócić uwagę Dozorów kościelnych, by do nich się zastosowały, o ile jeszcze nie zaopatrzyły się we właściwe pieczęcie. Zauważyłem bowiem niejednokrotnie, że niektóre Dozory kościelne zawsze jeszcze posługują się pieczęciami o brzmieniu niemieckim lub łacińskim, co jest przeciwne przepisom.

Wojewoda:

w z. Ewert-Krzemieniecki.

Podając do wiadomości powyższe pismo p. Wojewody, wzywamy dozory kościelne do ścisłego przestrzegania tegóż rozporządzenia.

Pelplin, dnia 12 stycznia 1926 r.

13.

Wojewoda Pomorski

L. dz. I. Wz. 946/25.

Do Przewielebnego Generalnego Wikariatu

diecezji chełmińskiej

w Pelplinie.

Coraz częściej zachodzą wypadki że Dozory kościelne zabierają się nawet do większych remontów budynków kościelnych i parafialnych, nie uprzedziwszy patrona o swym zamiarze, a dopiero po dokonanych faktach przedkładają rachunki do wypłaty udziału patronackiego w kosztach. Postępowanie takie jest niezgodne z przepisami, gdyż według paragrafu 40 ustęp pierwszy ustawy o zarządzie majątkowym w katolickich gminach kościelnych z dnia 20 czerwca 1875 r., Zbiór ustaw pruskich strona 241, patronowi przysługuje prawo wyrażania zgody na wykonanie prac budowlanych i w tym celu winien przed rozpoczęciem robót otrzymać odpisy odnośnych uchwał korporacji kościelnych. Dawne władze i sądy pruskie, opierając się na tych przepisach, orzekły niejednokrotnie, że patron do wypłaty swego udziału w kosztach budowlanych tylko wówczas jest obowiązany, gdy przed rozpoczęciem budowy zwrócono się do

niego o wyrażenie zgody na wykonanie zaprojektowanych prac, lub gdy oświadczenie się patrona zostało uzupełnione tymczasową rezolucją, wydaną po myśli paragrafu 709 Powszechnego prawa krajowego.

Przestrzeganie tych przepisów jest ważne, zwłaszcza gdy chodzi o patronat prywatny. Nieliczenie się z tym stanem prawnym mogłoby nawet dać powód do procesów, których w interesie gmin kościelnych unikać należy. W tych wypadkach, gdzie Skarb Państwa ponosi ciężary patronatu rządowego, wykonywanie prac budowlanych bez zgody patrona, wprawia władzę patronacką w niemały kłopot, gdyż przekreśla program budowlany. Nadto nieraz się zdarzyło, że prace przez Dozór kościelny bez uprzedniego zawiadomienia patrona na własną rękę wykonane, nie odpowiadały wymagom architektonicznym, ani charakterowi zabytkowemu świątyni, skutkiem czego powstały nawet dziwolągi estetyczne, dające Korserwatorowi słuszny powód do niezadowolania.

Ponieważ akcja sanacji Skarbu i gospodarstwa nakłada na mnie obowiązek ścisłego przestrzegania granic, zakreślonych przez budżet, przeto w przyszłym roku tylko takie prace uwzględniać będę, które zostaną podjęte dokładnie według obowiązujących przepisów i które zgodnie z projektami i kosztorysami zostaną wykonane. Liczyć się muszę z tem, że fundusze patronackie na budowie kościelne w przyszłym roku będą znacznie okrojone i prawdopodobnie tylko prace niezbędne i pilne konserwacje zostaną wykonane. Wobec tego robót, wykonanych bez zgody patrona, zakupów dzwonów na własną rękę itp. opłacać nie będę, by na tem nie ucierpiało wykonanie niezbędnych nieraz i bardzo pilnych remontów. Wszystkie zaś nienaglące budowle będą musiały być odłożone na czas późniejszy.

Proszę przeto o stosowne pouczenie Dozorów kościelnych, że tylko praca podjęta w myśl powyższych wskazówek doprowadzi do celu. Zdaję sobie najzupełniej sprawę, że na Pomorzu, chociaż się w tym roku dużo zrobiło, jest jeszcze niemało do zrobienia dla kościołów. Jest jednakże rzeczą zupełnie niemczliwą, do-

konać wszystkiego w przeciągu jednego roku lub dwóch lat i trzeba zatem prace rozłożyć na kilka lat, zwłaszcza gdy stosunki finansowe to nakazują.

Wojewoda:

w z. Ewert-Krzemieniewski.

Podawając powyższy okólnik do wiadomości dozorów kościelnych i do ścisłego zastosowania się zwracamy zarazem uwagę na drugi ustęp paragrafu 40 ustawy o zarządzie majątkowym w katolickich gminach kościelnych z dn. 20 czerwca 1875, wedle którego uchwały korporacji kościelnych przesłanych patronowi są prawomocne, jeżeli patron w ciągu 30 dni od daty doręczenia się nie oświadczył.

Pelplin, 18 stycznia 1926 r.

14.

Komitet Stowarzyszenia Św. Bonifacego i Wojciecha podaje do wiadomości, że w roku 1925 wpłynęło do kasy 11,686,17 zł. Z tej sumy wydano 11,433,95 zł. Zatem przechodzi na rok 1926: 255,22 zł.

Wydano na budowę kościołów w Turzy, Iłowie i Koszelewach 6200,00 zł, jako subwencję dla księży w Iłowie, Borowymlinie, Koszelewach i w Brzeźnie 5.200,00 zł, na koszty bjura 33,95 zł.

Pelplin, dnia 7 stycznia 1926.

Ks. Sawicki. Ks. Rożyński.
Ks. biskup Klunder.

15.

Ostrzeżenie kobiet i dziewcząt wybierających się w celach zarobkowych do Warszawy.

Okólnik.

Polski Komitet Walki z Handlem Kobietami i Dziećmi podaje niniejszeni do wiadomości, iż zorganizowane przezeń i przez Towarzystwo Ochrony Kobiet Misje Kolejowe na wszystkich dworcach w Warszawie są obecnie dosłownie oblegane przez setki młodych kobiet i dziewcząt, które, otrzymawszy mylne informacje, iż w Warszawie można łatwo znaleźć dobry zarobek, opuściły pracę swą na prowincji, oraz

wyprzedając często rzeczy swoje i wydając ostatni grosz na kupno biletu kolejowego, tłumnie zjeżdżają do Warszawy. Kto i w jakim celu je do tego skłania — niewiadomo. Faktem jest, iż Warszawa posiada obecnie miejscowych bezrobotnych, którzy, pomimo, iż znają warunki tutejsze a zatem łatwiej radzić sobie mogą, całe miesiące wyczekują napróżno pracy i przymierają głodem. Cóż więc mówić o przyjezdnych z prowincji dziewczętach, które przeważnie nigdy większego miasta nie widziały i już na dworcu, przerażone ruchem i zgiełkiem, tracą zupełnie głowę i nie wiedzą, gdzie się obrócić; wpadają one wówczas w sidła czyhających stręczycieli do nierządu i tym podobnych indywiduów i stają się ofiarami politywania godnemi. Delegatki Misji spieszą wprawdzie natychmiast z udzieleniem im pomocy i opieki, lecz o wynalezieniu pracy w obecnych warunkach — mowy nawet być nie może. Przyjmują je one do schronisk, gdzie wolno, według regulam. noc jedną przespać, a właściwie, jak obecnie tylko przesiedzieć, gdyż wskutek napływu przyjezdnych, miejsca przeznaczone dla pojedynczych osób wystarczyć muszą dla trzech lub czterech. Dłuższy pobyt w schronisku jest zasadniczo niedozwolony ze względu na przybywające wciąż nowe klientki. Cóż zatem czeka nazajutrz taką dziewczynę Głód — zły doradca, tułanie się po mieście a w najlepszym razie odesłanie z powrotem na koszt Komitetu lub Opieki Społecznej do miejsca zamieszkania, gdzie pozbawiwszy się uprzednio pracy, dziewczyna cierpieć będzie w dalszym ciągu niedzę, lub, doprowadzona do ostateczności, zgodzi się na łatwy, lecz upokarzający zarobek.

Powyższy okólnik zechcą Wielebni Księża Proboszczowie i Rządcy kościołów ogłosić z ambony, ostrzegając kobiety i dziewczęta wybierające się w celach zarobkowych do Warszawy o bezcelowości ich podróży.

Prosimy powstrzymywać je, o ile możności, od tego kroku.

Pelplin, dnia 20 grudnia 1925 r.

16. Tematy na kongregacie dekanalnej pro 1926.

Uchylając niniejszem wszystkie inne tematy kongregacyjne przez nas zatwierdzone, rozporządzamy, by na rok 1926 opracowano jeden z następujących tematów w całej diecezji:

1. Abusus matrimonii et praxis confessarii.
2. Opieka duszpasterza nad mężczyznami opieszałymi w spełnianiu obowiązków religijnych.
3. Czem powinna być Liga katolicka dla parafii?
4. Utrzymywanie cmentarzy naszych w należytym porządku.
5. Jak założyć kronikę parafialną?

Źródła do tematu ad 1):

List pasterski Episcopatu Polskiego 1921;

O. Schitgen S. J. Na usługach Stwórcy. Wyd. O.O. Jezuitów, Kraków 1924;

Ks. Urban, Na ślubny kobierzec. Księg. Św. Wojciecha, Poznań;

Mausbach, Ehe und Kindersegen. Volksverein-Verlag, München-Gladbach;

Dr. med. Fritz Frank, Schutzengel oder Würgeengel, Verlag der Volkswart. Verlagsgesellschaft, Köln.

Instructio pro Confessariis de usu et abusu matrimonii (rozesłana 1907 do Duchowieństwa diecezjalnego).

Pelplin, d. 12 stycznia 1925 r.

17.

Bierzmowania w 1925 roku.

Z polecenia Najprzewielebniejszego Arcypasterza bierzmował Najprzewielebniejszy ks. Biskup sufragan w roku 1925:

w Toruniu	u Panny Marji	24/25 III.	6350
	u św. Jakóba	26/28 III.	1639
	u św. Jana	29/30 III.	2360
	oprócz tego uczniów		547
w Świeciu	9/11 V. z parafji		2474
	obcych		462

w Więcborku 17. VII. z diecezji naszej	1151
z diecezji gnieźnieńsko- poznańskiej	176
w Kamieniu 18/19 VII. z parafji	1526
obcych	584
w Sępólnie 20/21 VII.	1207
w Czersku	4243
w Jabłonowie 18. IX.	834
w Nowemmieście 19/21 IX. z parafji	2384
z Mikołajek	2526
z kąd inną	5116
w Lidzbarku 22/24 IX.	5079
w Tucholi 18/20 XI.	3307
Fer. II Pent., w katedrze	339
Petr.-P, 29. VI. w katedrze	1705
<hr/> S. S.	<hr/> 41739

Personalia.

1. Ze względu na chorobę ks. dziekana Ziętarskiego w Kowalewie najprzewielebniejszy ks. Biskup Ordynariusz zamianował ks. proboszcza Rzewuskiego w Golubiu prodiakaniem dekanatu Golubskiego na czas aż do zupełnego wyzdrowienia chorującego dziekana.
 2. Mianowano:
ks. Antoniego Arasmusa, wikarego w Lubichowie, lokalnym wikarym w Kasparusie.
 3. Przeniesiono ks. Paluszyńskiego z Piaseczna do Ostrowitego, powiat Lubawa.
 4. ks. Bronisław Domachowski z Ostrowitego dostał z powodu choroby urlop na jeden rok.
- Pelplin, dnia 12 stycznia 1920 r.